

s.registrator@regeringskansliet.se
s.fs@regeringskansliet.se

Remissvar: Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa, SOU 2017:47

Sveriges Arbetsterapeuter har via Saco fått möjligheter att lämna synpunkter på slutbetänkandet *Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa, SOU 2017:47* från Kommissionen för jämlik hälsa.

Sveriges Arbetsterapeuter företräder en hög andel av arbetsterapeuter i yrkesverksam ålder i Sverige. Vi tillvaratar och driver arbetsterapeuters yrkesmässiga och fackliga intressen. Med den höga representativiteten kan vi som organisation föra arbetsterapins och arbetsterapeuters talan i Sverige och internationellt. Med anledning av detta så vill vi påpeka att vi anser att förbundet borde ha erhållit denna remiss direkt från Socialdepartementet.

I detta slutliga betänkande gör Kommissionen för jämlik hälsa en samlad bedömning av vilka steg som krävs för att ett långsiktigt och hållbart arbete för en god och jämlik hälsa ska kunna fortsätta. Kommissionen diskuterar i slutbetänkandet vilken inriktning arbetet bör ha och vilka åtgärder som kan krävas för att nå regeringens mål om att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Vägen mot en mer jämlik hälsa går inte via en eller ett par avgörande åtgärder, utan det är ett tålmodigt arbete med många olika frågor inom ett brett spektrum av sektorer som krävs, säger kommissionen i sitt betänkande. Kommissionen betonar i betänkandet betydelsen av mer jämlika uppväxtvillkor, kunskaper, arbete och försörjning. Ojämligheten i hälsa börjar således inte med levnadsvanorna, och kan inte lösas enbart i hälso- och sjukvården menar kommissionen. Det är även viktigt att se att det omvända också gäller, säger man i betänkandet; utan att arbeta med levnadsvanor och en mer jämlik hälso- och sjukvård kommer vi inte att nå en jämlik hälsa.

Sveriges Arbetsterapeuter instämmer i kommissionens bedömning om att arbetet för jämlik hälsa är långsiktigt och måste ständigt bedrivas brett inom många sektorer i vårt samhälle. Åtgärder gällande utbildning, arbete, inkomst, boende och närmiljö är centrala för ett jämlikt samhälle. Vi anser dock att flertalet av de förslag som kommissionen lägger är alltför allmänt hållna för att på ett konkret sätt kunna bidra till den önskade utvecklingen. Vi vill dock understryka att vi anser att målet med att

nå en jämlik hälsa aldrig kan nås utan medverkan av hälso- och sjukvården och omsorgens aktörer

Jämlik hälsa kräver att alla medarbetare inom hälso- och sjukvård och omsorg har förutsättningar att leverera behovsanpassad kvalitet i varje möte med patienter och brukare. Dessa förutsättningar saknas i dag, och vi befävar att de förslag som kommissionen lämnar inte är tillräckliga för att uppnå långsiktiga resultat. Hälso- och sjukvården måste ställa om mot ett mer personcentrerat arbetssätt där systemet anpassas för att kunna möta personens behov. Det krävs också använder den kunskap som redan finns inom organisationerna. Den kompetens om fysisk, kognitiv och kommunikativ tillgänglighet som finns hos professionerna vid exempelvis syncentraler, hjälpmedelscentraler, habiliterings- och rehabiliteringsenheter borde i högre grad också kunna användas för att skapa en tillgänglig och jämlik hälso- och sjukvård.

Vi anser vidare att hälso- och sjukvårdens och omsorgens kompensatoriska samhällsuppdrag för jämlik hälsa behöver ges större tyngd. I dag görs för stor skillnad på hälsofrämjande insatser och vård och omsorg. Istället behöver vi i större utsträckning arbeta hälsofrämjande och uppsökande för att nå fler grupper tidigt och därmed stärka människors hälsa. En tydligare prioritering av tidiga personcentrerade hälsofrämjande insatser kan också bidra till att klara utmaningen med en äldre befolkning och öka livskvaliteten för fler som lever med funktionsnedsättning eller långvariga sjukdomar.

Jämlik hälsa nås inte heller genom att alla får samma hälso- och sjukvård eller omsorg. I praktiken ges då patienter och brukare mycket olika chanser till ett gott hälsoutfall. Tvärtom behöver insatserna styras av patienternas och brukarnas egna förutsättningar och behov. Detta förutsätter att professionernas kompetens tillvaratas, samt att ersättningssystem inte tränger undan de grupper som har störst behov.

När det gäller insatser inom arbete och arbetsmiljö så stödjer vi kommissionens riktade förslag kring stärkt uppföljning och utvärdering av arbetsmiljön. Detta är inte minst viktigt med tanke på att akademiker är den gruppen är att den psykiska ohälsan ökat snabbast senaste åren. Ett hållbart arbetsliv är en av grundpelarna i förbundets vision, och en fråga som Sveriges Arbetsterapeuter anser vara prioriterad.

Sveriges Arbetsterapeuter vill också särskilt kommentera kommissionens förslag för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för utrikes födda. Att minska inträdeshindren för utrikes födda är mycket viktigt. Detta gäller i särskilt hög grad nyanlända och asylsökande. För att möjliggöra och underlätta etablering är det av stor betydelse att asylsökande, nyanlända och ensamkommande barn får stöd att skapa och upprätthålla rutiner och vanor i sin vardag. Detta ställer stora krav på relevant kompetens hos den personal som ska möta dessa människor, både gällande mottagning och sysselsättning.

Därtill finns det uppenbara och stora behov att underlätta inträdet på arbetsmarknad för unga med funktionsnedsättning. Många skolor brister när det gäller att ge elever det särskilda stöd de har rätt till, vilket bidrar till hinder i övergången mellan skola och arbetsliv. Sveriges Arbetsterapeuter vill därför slutligen understryka skolans förebyggande arbete som oerhört central i strävan mot ett jämlikt lärande, och i förlängningen en jämlik hälsa. Med fler professioner, exempelvis arbetsterapeuter, fysioterapeuter och logopedier i elevhälsan förstärks skolans hälsofrämjande arbete med fokus på hälsosamma levnadsvanor och fysisk aktivitet. Tidiga hälsofrämjande insatser leder till förbättrad hälsa och tillsammans kan vi erbjuda barn och unga insatser som är avgörande för att förebygga ohälsa och utanförskap. Detta menar vi bidrar till en jämlik hälsa och en hållbar samhällsutveckling.

Ida Kåhlin

Förbundsordförande
Sveriges Arbetsterapeuter